

Benut brede kennis

Loonwerker weet alles van succesvolle teelt

Vroeger leverden de loonbedrijven nagenoeg al het maïszaad. Dat is de afgelopen jaren flink veranderd. Daarmee is ook een stuk rendement verdwenen. Wat kunnen bedrijven doen om dat te veranderen? Het advies van de kweekbedrijven: gebruik je positie als kenner van de hele teelt.

Ooit, toen we bijvoorbeeld nog met Brutus te maken hadden, was het simpel. In Nederland domineerde een klein aantal maïsrassen de markt. Vaak voor jaren, omdat ze zoveel boven de rest uitstaken. Dus werden deze massaal besteld en gezaaid. Symphony was waarschijnlijk het laatste ras dat lang een dominante positie had en jaren achter elkaar de markt beheerste. Daarna kwam de periode van een groot aantal opvolgers die allemaal net iets beter waren. Dat was ook het moment dat de advisering veranderde. Om al die rassen onderscheidend te maken, gingen de kwekers zoeken naar argumenten om voor hun ras een plaats in de markt te vinden.

Tegelijk ontstond in de afzetmarkt voor zaaizaad ook concurrentie van de veevoederleveranciers. Door fusies en overnames is een aantal grote bedrijven ontstaan, die bij hun maandelijkse rondgang langs de klanten zochten naar mogelijkheden om die gesprekken rendabeler te maken. Zeker omdat de veehouderij ruim in het ruwvoer kwam te zitten en dus minder behoefte had aan krachtvoer. Het betekende zoeken naar meerwerk, om in aannemerstermen te blijven. Net zoals de marge op de levering van het zaad meerwaarde gaf voor de loonwerker gingen de veevoederleveranciers op zoek naar meerwaarde bij het bedrijfsbezoek. Het maïszaad was daarbij een gemakkelijke prooi, zeker doordat ze daar een sterk veevoedkundig verhaal bij konden houden. Ze etaleren zich als deskundige om het beste rantsoen voor het bedrijf te bepalen, zijn dat zonder twijfel ook en proberen daar het beste maïsras aan te koppelen.

“Veel loonwerkers hebben zich daardoor te veel laten imponeren”, vindt René Boons, product manager maïs bij Innoseeds. “Er is een sterk veevoedkundig sausje overheen gehangen en daarmee wordt het complex gemaakt. Loonwerkers zijn dan al snel bang dat ze daar minder vanaf weten en hebben snel de gedachte ‘daar bemoeien we ons maar niet mee’. Ten onrechte, want het grootste verschil wordt op het veld gemaakt. De loonwerker is bij uitstek degene die ziet hoe een ras in de praktijk presteert.”

Ondoorzichtig netwerk

Gecombineerd met de harde concurrentiestrijd tussen de veevoedergiganten is inmiddels een bijna ondoorzichtig netwerk van rantsoenadviezen ontstaan. Elke grote voederleverancier heeft inmiddels een eigen systeem waarmee hij probeert de optimale productie uit de koe te halen. Dat gaat ver, want inmiddels is ontleed hoe de koe voer verteert en in welk deel van het spijsverteringsorgaan wat gebeurt. Het heeft prachtige namen als Melk, glycogeen voeren en wat er niet al meer is bedacht. Het betekent in de praktijk dat de veevoederfirma's in de herfst, wanneer de kuiluitslagen bekend zijn, een rantsoen berekenen en daar een mooi aanvullend en vaak duurder krachtvoer bij adviseren. Die kennis gebruiken ze echter ook om in de winter een advies te maken voor het beste te telen maïsras, al dan niet gestimuleerd door de rassen die de bedrijven zelf exclusief in het pakket hebben.

Hoewel ook KWS daar aan meewerkt door bedrijven rassen exclusief aan te bieden, vindt directeur Jan Bakker dat loonbedrijven zich daardoor niet moeten laten afschrikken.

PPO, DLV en PMO

In Nederland worden drie verschillende soorten rassenonderzoek gedaan. Het oudste is het rassenonderzoek voor de Aanbevelende Nederlandse Rassenlijst, dat door PPO/CSAR wordt uitgevoerd. Hierbij worden rassen minimaal drie jaar onderzocht voordat ze op de lijst worden opgenomen. Rassen die op de lijst komen, moeten op enkele punten beter zijn dan het bestaande aanbod. De lijst is te vinden op www.rassenlijst.info.

De tweede partij die al enkele jaren onderzoek uitvoert, is DLV. In dit onderzoek worden rassen die in Europa zijn toegelaten onderzocht op hun prestaties onder Nederlandse omstandigheden. Daarbij worden de rassen ook in verschillende teeltgebieden onderzocht. In de tabellen worden de resultaten ook per jaar weergegeven. Bedenk daarbij dat de resultaten betrouwbaarder worden naarmate er langer is onderzocht. De lijst is te vinden via www.maisrassenwijzer.nl

Twee jaar geleden is gestart met het derde onderzoek, het Platform Maïs Onderzoek. In dit onderzoek worden door PPO ook verschillende Europese toegelaten rassen onderzocht op hun prestaties onder Nederlandse omstandigheden. Daarbij worden ze op dezelfde manier gescreend als de rassen van de aanbevelende rassenlijst. Het essentiële verschil tussen het Rassenlijst-onderzoek (CGO) en het PMO zijn de oogstmomenten. Bij het PMO-onderzoek wordt in twee groepen geoogst (vroeg en middenvroeg) en de resultaten daarvan worden in aparte tabellen weergegeven. Dit is dan weer vergelijkbaar met de DLV-lijst. De twee tabellen zijn echter niet met elkaar te vergelijken. De vroege rassen zijn daarbij bedoeld voor Noord- en Midden-Nederland, de middenvroeg voor Midden- en Zuid-Nederland. Houd wel in de gaten dat gemiddeldes op verschillende niveaus liggen. De lijst is te vinden op www.cumela.nl

“Uiteindelijk is het vrij simpel. De vraag is: waarvoor teelt de boer snijmaïs? Bij de meeste bedrijven is het maïszetmeel gewoon de vervanger van krachtvoer. Dat wil zeggen: maïs is vanwege het zetmeel een mooie aanvulling op kuilgras. De keuze is dus simpel. De boeren melken van de netto energie in de maïs: het zetmeel, de korrel. Dat is zo bij krachtvoer, dus ook bij maïs. Het gaat om de kolf. De rest is buikvulling. Het is net zoals bij granen. Daar voer je ook de korrel en niet het stro. Het belangrijkste is dus de zetmeelopbrengst. De plant geeft alleen wat structuur.”

Succes

Succes kan de veevoederbedrijven en in minder mate handel niet worden ontzegd bij hun poging in te breken in deze markt. Inmiddels gaat naar schatting al veertig tot vijftig procent van al het maïszaad via de veevoederbedrijven naar de teler. Dat zijn zeker 200.000 zakken zaad. Bij een gemiddelde marge voor een loonwerker van € 5,- per zak zaad betekent dit dat de sector alleen hierdoor één miljoen euro aan profit is kwijtgeraakt. Geld dat vaak zonder extra werk was te verdienen.

Een ander probleem dat hierbij optreedt, is de verstoorde logistiek. Waar de loonwerker die zelf het zaad levert zorgt dat hij dit bij zich heeft als hij gaat zaaïen, is het bij levering aan de boer maar de vraag of het zaad op het perceel klaar staat. Staat het er niet, dan zijn ook dit extra kosten door tijdverlies en soms transporttijd. Verschillende loonbedrijven berekenen dit dan ook door aan de klant.

KWS blijft scoren

Al enkele jaren is KWS de grootste of één na de grootste leverancier van maïszaad in Nederland. Met een zeer beperkt aantal rassen op de aanbevelende snijmaïsrassenlijst, maar wel rassen die zich in het DLV-onderzoek hebben bewezen. Daarnaast is KWS de nummer één in alle korrelmaïsrassenlijsten. Voor KWS is zetmeel absoluut het belangrijkste teeltdoel van maïs en daar worden de rassen op geselecteerd. Om de juiste criteria bij de selectie en de rassenkeuze van snijmaïs te gebruiken, heeft KWS de Maïsanalyzer gemaakt. Daarin is in één oogopslag te zien hoe een ras presteert als korrelmaïs en als snijmaïs. Dat wil zeggen de drogestofopbrengstpotentie van het ras als snijmaïs en als korrelmaïs. De verhouding van de twee (de Energie-Index) geeft een idee van de concentratie aan zetmeel en dus energie wanneer de maïs wordt geoogst als snijmaïs. Een overzicht van deze rassen treft u aan op de website en praktische teelttips vindt u in de gids die KWS uitgeeft (de KWS-Maïsmanger).

De belangrijkste rassen voor 2011

- Coryphee:** zeer vroeg dubbeldoelmaïs, nummer één in vroegrijpheid.
- Lapromessa:** nieuwe, zeer vroege maïs met topopbrengsten als korrelmaïs en als vroege, energierijke snijmaïs.
- Ricardinio:** vroegrijpe maïs met hoogste korrelopbrengst, zeer hoog zetmeelgehalte, ook voor CCM/korrelmaïs, zeer goede stay green.
- Lafortuna:** vroeg tot middenvroeg afrijpende maïs, geeft na tien jaar nog steeds top-korrelopbrengsten en -snijmaïsoopbrengsten.
- Ronaldinio:** al twee jaar de grootste in de Benelux en zelfs in heel Europa, topper in snijmaïs- en korrelopbrengst, middenvroeg.
- Torres:** hoogste opbrengst in snijmaïsrassenlijst, middenvroeg, zeer hoge korrelopbrengst.

Meer informatie: www.kwsbenelux.com.

Limagrain met Animal Nutrition-kenmerk

Om meer onderscheid aan te brengen in het grote rassenpakket heeft Limagrain het kenmerk Animal Nutrition geïntroduceerd. Dat kenmerk krijgen rassen die veel zetmeel produceren en daarbij een restplant hebben die een hoge voederwaarde heeft. In een onderzoek bij Schothorst Feed Research is aangetoond dat dit een fors hogere opbrengst kan geven voor een veehouder. Dit kan op jaarbasis oplopen tot € 4000 bij een bedrijf met 100 melkkoeien en 60 procent maïs in het rantsoen. Telers die voor 1 april aanstaande vijftien eenheden van dit zaaizaad bestellen, krijgen gratis een miniatuur van een silagewagen. Daarnaast is er een speciale website (www.lganimalnutrition.nl) met het voederwaardespel. De deelnemers met de hoogste score winnen een prijs. Dit varieert van een weekendje Zeeland tot gratis maïszaad. Daarnaast wordt tot 1 april elke week een kosteloze kuilanalyse verloot onder de deelnemers.

De belangrijkste rassen voor 2011

- LG 30.218:** vorig jaar het meest geteeld en ook dit jaar een van de toppers.
- LG 30.211:** nieuw, brengt Animal Nutrition in de zeer vroege groep, met hoge opbrengst.
- Atrium:** zeer vroeg, hoge VEM per kilogram droge stof en veel zetmeel.
- LG 30.221:** nieuw in vroege groep, LG Animal Nutrition, zeer stevige zetmeelmaïs.
- LG 30.225:** nieuw in vroege groep met hoogste VEM-opbrengst.
- LG 32.34:** hét LG Animal Nutrition-ras in de middenvroeg groep.
- ES Marco:** nieuw, voor vroege korrelmaïs en CCM, goede oogstzekerheid.
- Meer informatie: www.limagrain.nl.

Om het probleem op te vangen, zijn er ook leveranciers die het zaad voor een klant wel bij de loonwerker op de dam zetten en daar een kleine vergoeding voor afspreken. Voor de loonwerker resteert in dat geval niets anders dan de functie als logistiek dienstverlener.

Toch laten bedrijven daar kansen liggen, vindt René Boons van Innoseeds. "Veel bedrijven laten zich ten onrechte terugdringen in de rol van uitvoerder van de teelt. Terwijl daar het grootste deel van het resultaat wordt bepaald. Natuurlijk is het goed om als uitgangsmateriaal te kiezen voor de beste rassen, maar die verschillen zijn tegenwoordig maar klein. Dat blijkt uit alle onderzoeken die worden gedaan. Er zijn in Nederland drie vergelijkende onderzoeken, maar bij al die onderzoeken is het onderscheid tussen de beste en slechtste rassen minder dan tien procent. Dat betekent dat een groot deel van die rassen op minder dan vijf procent van elkaar ligt. Met een goede teelt is dus veel meer te winnen."

Volgens KWS ligt dit toch iets anders. Deze leverancier geeft aan dat het verschil in zetmeelopbrengst per hectare tussen de beste en de minder goede rassen zo maar vijftien procent bedraagt, hetgeen goed is voor een financieel opbrengstverschil van minimaal € 300,- tot € 500,- per hectare.

Domineren

Dat aanbod aan goede rassen met maar kleine onderlinge verschillen is goed te zien bij Limagrain. Al enkele jaren neemt het bedrijf een leidende positie in als het gaat om de nieuwe rassen die op de snijmaïsrassenlijst worden geplaatst. Ruim de helft van die rassen is afkomstig uit de kweekprogramma's van Limagrain. Deze worden op verschillende manieren vermarkt. Het onderscheid wordt gemaakt door het Animal Nutrition-keurmerk te hangen aan de best verteerbare rassen, die daarnaast ook nog goede landbouwkundige eigenschappen bezitten, zo legt commercieel manager Jos Groot Koerkamp uit. Deze toppers zijn voor elke tussenhändleraar te krijgen, zodat ze voor de hele markt beschikbaar zijn. Daarnaast wordt een aantal rassen exclusief gegund aan verschillende handelspartijen. Dit zijn vooral de rassen die tegen de absolute top aan hangen. Al in een eerder stadium worden sommige rassen al toegezegd aan een andere vertegenwoordiger van maïszaad. Zo heeft Innoseeds een aantal rassen in het pakket die uit het kweekwerk van Limagrain komen.

Voor Groot Koerkamp is duidelijk dat de loonwerker daarom nog steeds uitstekend kan adviseren. "Als loonwerker heb je de hele teelt - van zaaien tot oogsten - in beeld. En het eindresultaat is nog altijd de belangrijkste factor. Op basis van de officiële rassenlijst en wat het ras presteert in jouw omgeving kun je dan prima adviseren. Het resultaat van de teelt en de cijfers van de lijst zijn meer dan voldoende om een keuze

te maken die past bij de teler. Uiteindelijk heeft hij dan een goed verteerbare maïskuil met veel opbrengst, waar hij de winter weer goed van kan melken. En daar draait alles om op het melkveebedrijf."

Positie terugwinnen

Gewapend met die wetenschap moeten loonwerkers zeker wat van hun positie kunnen terugwinnen, stelt zowel Groot Koerkamp, Boons als Bakker. "Maar daar zullen ze wel wat voor moeten doen", stelt Boons. "Als loonwerker moet je in het vroege voorjaar met de boer om tafel en samen beslissen welk ras hij wil telen. Dat kan heel goed, want al vroeg in de winter is alle informatie bekend. De boeren hebben de kuiluitslagen en daarnaast zijn de nieuwe rassen beschikbaar. Daarmee kun je heel goed tot een beslissing komen. Kopieer desnoods alle uitslagen, om zo zelf ook een overzicht te krijgen. Dan weet je precies wat in jouw gebied goed presteert."

Behalve bespreken is het ook belangrijk om afspraken vast te leggen, zo benadrukt Boons. "Dat is vaak lastig, want als loonwerker wil je in één keer afspraken maken, terwijl die veehouder nog op vier andere adviseurs wil wachten. Voorkom dat je in zo'n klem komt en bedenk dat bij een ander de cijfers niet beter zullen zijn."

Voor de kweekbedrijven is dat ook belangrijk, omdat zij enerzijds beperkt zaai-zaad hebben en daarnaast geen zin hebben om onbeperkt bij de tussenhandel of loonbedrijven zaad neer te zetten waarvan ze niet weten of dat wordt verkocht. Want behalve logistieke kosten levert dat een forse kostenpost op van niet verkocht zaad. Boons weet dat van sommige partijen wel eens vijftien procent retour gaat. "Dat geeft een enorme verhoging van de kostprijs, dus het is de kunst om dat te beperken."

Een extra reden om snel bestellingen vast te leggen, is volgens Groot Koerkamp de enorm stijgende vraag naar maïs. "In Nederland zal het areaal komend jaar licht stijgen, maar in andere Europese landen is er een enorme uitbreiding. Dat zal ook extra vraag naar zaai-zaad betekenen."

Wil de loonwerker echt weer aan tafel komen, dan zal hij zich echt moeten opwerpen als teeltspecialist, adviseert Bakker. "Dan moet je werkelijk de maïsteeltspecialist willen zijn en dus ook advies kunnen geven over de hele teelt. Dan kun je zorgen voor een goed telersrendement. Dat lukt niet als je alleen maar voor een zo laag mogelijke prijs het werk wilt doen. Dan krijg je een Aldi-functie: voor weinig geld een basisproduct. Als je wat wilt verdienen, moet je meer doen. Ik kan me voorstellen dat een drietal rassen alleen door de loonwerkers wordt gevoerd. Dat kan echter alleen als ze er actief mee aan de gang gaan."

Tekst & foto: **Toon van der Stok**

Innoseeds: kennismaken met Messago

Voor Innoseeds is 2011 een soort overgangsjaar. Hoewel het bedrijf een aantal nieuwe rassen heeft die zijn toegelaten, zijn de blikken al naar volgend jaar gericht. Dan verwacht Innoseeds Messago nieuw op de rassenlijst te krijgen. Dat ras moet dan de opvolger worden van het huidige succesnummer Ayrro. De zeer goede cijfers uit de eerste twee jaar onderzoek maken dat Innoseeds er nu al van overtuigd is dat het ras volgend jaar op de aanbevelende lijst zal worden opgenomen. Om telers nu al kennis te laten maken met het ras geeft Innoseeds de eerste productie weg aan telers van Ayrro. Iedereen die minimaal vijftien zakken Ayrro bestelt, krijgt één zak Messago gratis. Wie wil profiteren, zal wel snel moeten bestellen, want de actie loopt zolang de voorraad strekt en liep eind januari al heel hard.

Messago lijkt erg op Ayrro, maar heeft een flink hoger gehalte aan zetmeel en een iets betere VEM-opbrengst per kilogram droge stof. Ook de totale drogestofopbrengst is wat hoger.

Ook dit jaar heeft Innoseeds al twee nieuwe rassen op de lijst: Aritzo en Nitro. Beide zijn redelijk vergelijkbaar met Ayrro.

De belangrijkste rassen voor 2011

Aritzo: nieuw en de allervroegste, hoogste zetmeel, hoge VEM-opbrengst per kilogram droge stof.

Ayrro: al twee jaar een top-ras, hoge celwandverteerbaarheid, hoge VEM-opbrengst.

Nitro: topper in zetmeel, redelijk vroeg, hoge VEM-opbrengst.

Aaposo: onderzocht in PMO, vroeg met hoge opbrengst, gemiddeld in zetmeel.

Coleen: ook uit PMO, topper in zetmeelopbrengst, relatief laat, veel massa. Meer informatie: www.innoseeds.nl.

Normaal doen met Syngenta

Doe maar normaal, dan komt het altijd goed. Dat is letterlijk de kreet waarmee Syngenta dit voorjaar de markt op gaat. Normaal omdat het bedrijf vindt dat gewoon kiezen voor een ras dat zich bewezen heeft op een van de rassenlijsten voldoende is. "Kijk daarbij gewoon naar zetmeel, opbrengst of voederwaarde per kilogram droge stof en zorg vooral dat de teelt in orde is", stelt Frans van Leeuwen van Syngenta. "Daarmee is veel meer te winnen dan de laatste punten van de lijst."

Om dat normaal te benadrukken, heeft Syngenta dit jaar een speciale actie rond de popgroep Normaal. Exclusief voor Syngenta wordt op een nu nog geheime locatie een concert gegeven. Elke loonwerker die twee pallets zaai-zaad bestelt of elke teler die minimaal tien zakken zaad koopt, mag meedingen naar de tickets. Via loting zal worden bepaald wie het concert mogen bijwonen. Een veehouder kan twee tickets winnen, een winnende loonwerker krijgt acht kaartjes.

De belangrijkste rassen voor 2011

NK Top: topopbrengsten in snijmaïs en CCM.

NK Baleric: zeer vroege zetmeelrijke snijmaïs.

NK Falkone: het dubbeldoelras voor korrelmaïs, CCM met snijmaïskwaliteit.

NK Famous: ras met uitstekende verteerbaarheid. Voor rantsoenen met veel maïs.

NK Sigmund: nummer één voor biogas in onderzoek PPO, middenvroeg met veel massa.

Meer info: www.syngenta-maïszaden.nl.